

Hold

Cleomedes-kráter

2003.03.06. 17:00–18:00 UT, Colong.=
310°11–310°62, 100/1000 refr., S: 6, T: 3

250x: Nagyméretű, könnyen látható, feltűnő kráter a Mare Crisiumtól északra. Alakja elliptikus, nem szabályos ívekkel, inkább szögletesnek tűnik. A nyugati kráterfal fényes, eléggé lepusztult, sok részletet mutat, igen szép a fal és a talaj találkozása. Az árnyékos keleti fal is jól láthatóan tagolt, falba mélyülő völgyek, kisebb kráterek láthatók itt. A falon kívül is sok (8–10) kráter azonosítható. A keleti fal déli végének árnyéka kidudorodik, itt az árnyék „csúcsa” mellett egy sötét foltocska van. A kráterbelsőben látható három alakzat közül a középső egy három részből álló kiemelkedés, ennek középső részének árnyéka kiugróan hosszú, keskeny, a két szélső árnyéka jóval rövidebb. Az északi peremnél lévő C és A kráter közül a C látszik, sötét árnyékban belseje, csak a fal kis részét éri még fény, de ezen egy kis sötét fekete pont. Nem messze ettől a C és a fal között egy másik fekete pont látszik. A kráterbelsőben lévő harmadik alakzat a kis elliptikus B kráterecske. (Boleska Gábor)

Észlelő	Észl.	Műszer
Balog László (Salgótarján)	7	15,2 T
Berente Béla (Kocsér)	8	21 Y
Boleska Gábor (Budapest)	24	10 L
Busa Sándor (Harkakötöny)	2	10 L
Csörgits Gábor (Budapest)	6	15,3 T
Drávecz László (Nagykönyö)	1	13,5 T
Éder Iván (Budapest)	3	13 L
Farkas Ernő (Budapest)	15	17 T
Filó Dániel (Dunaújváros)	10	15,2 T
Fodor Balázs (Sulysáp)	4	6,3 L
Dr. Gyenizse Péter (Pécs)	1	10,2 L
Józsa Sándor (Debrecen)	12	20 T
Karcagi Péter (Szolnok)	1	15,2 T
Kiss Gábor (Salgótarján)	2	25 C
Kocsis Antal (Balatonúzfő)	4	34,2 T
Kubus Gyula (Salgótarján)	2	25 C
Ladányi Tamás (Veszprém)	15	25 C
Megyes István (Budapest)	8	15,2 T
Mihályfi Tamás (Balatonalmádi)	3	11,4 T
Mizser Attila (Budapest)	1	20 L
Novák András (Veszprém)	4	34,2 T
Orbán Károly (Bácsalmás)	6	32 T
Dr. Pál Károly (Pécs)	4	25 SC
Dr. Petrovics Péter (Budapest)	6	10,2 L
Póczek Antal (Nádasd)	6	20 T
Schné Attila (Gyulafirátót)	5	23 Y
Vingler Béla (Győrújfalú)	8	30 T

2003. április–december között 27 megfigyelő
158 észlelést végzett.

Gambart B és C kráterek melletti dómok

2003.08.21. 00:30–01:00 UT, Colong.= 192°53–192°79, 102/1000 refraktor, S: 5, T: 4

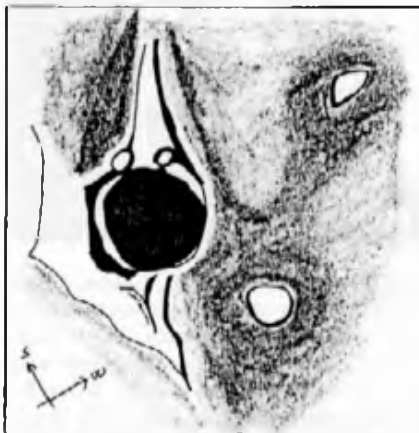
167x: A fogyó Holdon a terminátor közvetlen közelében rendkívül feltűnő alakzatok! A Gambart kráter teljes egészében árnyék fedi, hosszú, széles árnyékat vet K-re. A B és C krátereken már „túlhaladt” a terminátor, de nyugati kráterfaluk iva még látszik, nagyon fényesek. A Gambart G jóval kisebb, mint az előzőek, teljesen árnyék fedi. Összesen kb. egy tucat dómot sikerült megfigyelni, ezek a kis területen hemzsegek a

dóмок! A jól ismert B és C kráterek melletti dóмок közvetlenül érintkeznek az árnyékkal. A C melletti a nagyobb, kör alakú, de nem szabályos (-212,+049), felületi részlet nem látszik. A B kráter melletti megnyúlt, szabálytalan alakú (-218,+042). Tőlük É-ra, közvetlenül az árnyék mentén több kisebb dómból álló komplexum látszik (5 kisebb dómot sikerült megszámolni), de nem kizárt, hogy nagyobb távesszélvél több is látható lenne! DNy-ra két kisebb dóm is látszik, teljesen összenöve, de az is lehet, hogy többszörös dómról van szó. A -257,+030 számú dóm rendkívül feltűnő a maga 20 km átmérőjével, szabályos elliptikus alakú. Szintén sikerült megfigyelni a -247,+013 és a -250,+021 számú dómokat, amelyek 13 és 10 km átmérőjűek az ALPO katalógusa szerint. Egy sorban helyezkednek el, szinte ráépülve délről az előbb említett hatalmas dómra. További 3 dóm látszik ebben a „sorban” azonban nem sikerült pontosan azonosítani őket, de biztos, hogy dómok. (dr. Petrovics Péter)

Arago-kráter, α és β dóm

2003.08.17. 22:50–23:15 UT, Colong.= 155°06–155°27, 102/1000 refraktor, S: 5, T: 3

167x: Feltűnő, könnyen látható kráter a Mare Tranquillitatis nyugati széléhez közel. Belsőjét teljesen árnyék fedi, a keleti fala feltűnően fényes, vet némi árnyékot. ÉNy-i és DNy-i irányban látszanak az α és β jelű dómok, melyek már első pillanatban is könnyen észrevehetőek, rendkívül feltűnőek ebben a megvilágításban. Az α jelű dóm a nagyobb, enyhén elliptikus, az ALPO-dómkatalógus szerint 24 km átmérőjű méretéhez képest feltűnőbb alakzat. Felszíni részletet nem sikerült észrevenni rajta. A β jelű dóm kifejezetten elliptikus, illetve szabálytalan alakú, felszíni részlet ezen sem látható. Mindkét dóm jellegzetes szürkés „árnyékot” vet ÉK-i irányban. (dr. Petrovics Péter)

Pythagoras-kráter

2003.06.12. 19:45–20:30 UT, Colong.= 67°14–67°52, 63/840 refraktor, S: 7, T: 4

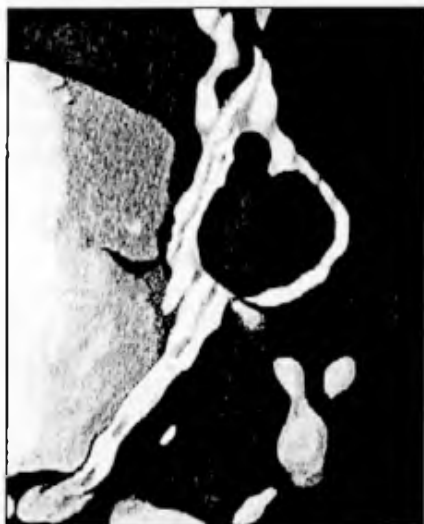
67x: Feltűnő, nagyméretű, szép kráter a Hold észak-nyugati pereméhez közel. A terminátor pontosan kettészeli a krátert, ezért látványosak a fény-árnyék jelenségek. A közepén látható csúcs pedig szép árnyékot vet a kráter hófehér belső falára. Továbbá a kráter északi szélénél látható világos csíkok, a már megvilágított hegycsúcsok is látványosak. DNy felé egy kisebb hegyvonulat húzódik. (Fodor Balázs)

Fracastorius D, E, H, M kráterek

2003.06.04. 19:30–19:50 UT, Colong.= 329°31–329°48, 200/1000 reflektor, S: 8, T: 5

250x: A Mare Nectaris déli peremének kiöblösödése, dél felé való folytatása a Fracastorius kráter. É-i pereme szinte teljesen hiányzik. A Ny-i sáncfal legmarkánsabb képződménye kétségtelenül a Fracastorius D, melynek belsőjét még sötét árnyék borít szinte teljesen. Déli oldalán egy becsapódás bontja meg a majdnem szabályos

formáját. D-re és ÉK-re a Fracastorius sáncai látszanak, melynek belső felszínén az árnyékhatáron dupla domborulat van. Az M jelű kráter még csak nem is sejthető, de tőle É-ra egy-két domb látszik. A H nyugati pereméből több, az E kráter falából egy kiemelkedő rész van megvilágítva (Józsa Sándor)

2003.06.05. 19:30–20:00 UT, Colong. = 341°54–341°80, 200/1000 reflektor, S: 6, T: 5

250x: A tegnap még árnyékban lévő felületi egyenlenségek a Fracastorius sáncfalán kívül szépen látszanak most. A D-jelűnek csak a K-i fala vet kontrasztos árnyékot. Az X és Y „kiszabadulva” az árnyékból szépen látszik. A H szabályos kráterformájú és az E is egyértelműen látszik, melynek nyugati falának árnyéka egy, a Rükli-féle Mondatlasban jelöletlen kráter déli részén egy kisebb kráter rajzolatát mutatja. A rajzon még a P déli vége látszik, belseje teljesen árnyékban van. (Józsa Sándor)

Lambert-kráter

2003.08.21. 02:30–02:45 UT, Colong. =

193°55–193°68, 153/910 reflektor, S: 7, T: 3

455x: Átlagos ovális kráter, azonban rendkívül heterogén, gyűrűt és többszörösen összetett gyűrűkből álló sáncszerkezete határozottan érdekessé teszi. Rajzban nehéz visszaadni azt a nagymérvű tagoltságot, amit a szokatlanul nyugodt légkörben használható nagy nagyítás megmutatott. Maga a kráter meglehetősen mély lehet: a környéken nem jellemzőek a nagy árnyékok, ennek ellenére a kráter belsejének kb. 75%-a teljes ár-

nyékban van. A D-ről szomszédos R jelű romkráter alacsony sáncával és változatos vonulataival jól észlelhető. Hasonlóan látványos vonulatok láthatók Lambert É-i oldalánál is (Dorsa Stille, Dorsum Zirkel). Több kisebb kráter (Lambert A, B; La Hire A, B; W) észlelhető a környéken, a legtöbbnek kis árnyékot vető Ny-i sánca is külön felismerhető. A Lamberttől K-FK irányban látható egy tagolt sziklatömb, hosszúsága miatt vélhetően magassága számottevő. A krátertől távolabbra, ÉNy-i irányban jól észlelhető a Mons La Hire szintén tagolt sziklatömbje, aminek É-i oldalába kisebb kráterek is beágyazódnak. (Csörgits Gábor)

Apollonius, Cartan, Daly

2003.06.03. 20:35–20:50 UT, Colong.= 317°62–317°75, 200/1000 reflektor, S:8, T:5
 250x: Az Apollonius keleti sáncfala az E-vel és az M-mel kontrasztos látvány. A nyugati fal a lepusztultság jeleit mutatja, tagolt, de jelentősebb felületi kiemelkedések nélkül. Az árnyékok itt nem túl kontrasztosak, elég gyenge intenzitással. Itt csak a Cartan csépp formájú belső része az, ami határozottan sötét. Az M egyértelműen látszik, de a keleti oldalán az Y nem kráterszerű, csak egy ívnek tűnik. A J és V határozottabb. Szép vonulatok mutatnak ÉK irányba a Daly és Apollonius F felé, melynek belseje teljes sötétségben van. A Firmicus G és F halványan, jellegtelenül látszik. (Júzsai Sándor)

Mons Piton, Piazzzi Smyth

2003.06.07. 20:05–20:30 UT, Colong.= 6°29–6°50, 200/1000 reflektor, S: 8, T: 3
 250x: A nagyszerű látványt a Mons Piton hosszan és a Piazzzi Smyth majdnem olyan hosszan elnyúló árnyéka uralja. A Piazzzi Smyth-tól ÉNy és DK-re nyúló vonulatok is határozott árnyékot vetnek (az előbbi jóval hosszabban húzódik). Nemcsak az U, B, A, B kráterek, de a Piazzzi Smyth-tól É-ra és K-re lévő kisebb jelöletlen apró kráterek és dombok is szépen látszanak, valamint a γ jelű hegy is. A Mons Pitontól keletre halvány, apró domb vagy dóm látható, melyet a Rükli-atlasz nem jelöl. (Júzsai Sándor)

Fra Mauro A – Bonpland

2003.08.21. 02:00–02:15 UT, Colong.= 193°30–193°43, 153/910 reflektor, S: 7, T: 3
 260x: A korábban már észlelt terület sziklavonulatai most éppen ellentétes irányból kapják a fényt, ezért számomra különösen érdekes a látvány. A nagy egybefüggő tömb árnyéka most is meghatározó, Ny-i szomszédjának tagoltsága most is jól érzékelhető. Az A és C jelű kráterek könnyen észlelhetőek belsejük teljes árnyékban van. A nagy sziklavonulattól délre egy látványos, magányos szikla látható, amiktől keletre az előző észleléskor kevésbé kontrasztus alakzatként egy dóm-gyanús objektum látszott – most, ennél a megvilágításnál itt csak egy környezetétől eltérő árnyalatú foltcskát sikerült észrevenni. A területen a legtöbb kiemelkedés és vonulat végigkötve

hető, az eltérő lejtésű és magasságú területek jól érzékelhetően különböző intenzitásvizonyokkal jelennek meg. (Csörgits Gábor)

Fra Mauro, Bonpland, Parry, Tolansky

2003.08.21. 02:15–02:30 UT, Culmag.= 193°43–193°55, 153/910 reflektor, S: 7, T: 3

303x: Gyönyörű kráter-együttes! A Fra Mauro észak felé elkeskenyedő hatalmas krátere és a délről szomszédos Bonpland és Parry – számomra – leginkább egy sziv hosszmetsetre hasonlít, amihez még a Tolansky is hozzá képzelhető, mint egy tüdőartéria metszete... A Fra Mauro belsejébe lenyűgöző, fogazott árnyékot vet az eszerint módfelett tagolt Ny-i sáncfal. A kráterben található rianások, kisebb kráterek rejtve maradtak, mindössze egy központi helyzetű repedés sejthető. Ezzel szemben a Bonpland belső részén két, egymást metsző rianás is észlelhető, a hosszabb a kráter D-i sáncain kívül kezdődve fut csaknem az E-i falig. A Bonpland és a Parry meglehetősen sekélyek, sáncaik sem vetnek nagy árnyékot. A Parry belsejében éppen a felismerhetőség határán kis kráterek látszanak. A térségben több kisebb kráter is megfigyelhető (C, D, E, F). A Fra Mauro E-i sáncfalába ágyazódó X jelű kráter látványosan szakítja meg a fényes fal és a mellette húzódó árnyékának kontrasztos vonulatát. (Csörgits Gábor)

Piccolomini-kráter

2003.09.30. 17:30–17:55 UT, Colong.= 32°46–32°48, 200/1200 reflektor, S: 5, T: 4

120x: Nagyméretű, feltűnő kráter a DK-i negyedben. Éppen a terminátoron látható, így belsejének nagy része árnyékkal borított, csak a nyugati kráterperem megvilágított, vékony holdsarlószerű tala fénylik. A keleti oldal kráterektől csipkézett szabálytalan félkört alkot. A kráterbelső teljes sötétségéből csak a központi csúcs teteje látszik ki. A legszebb látványt a körülötte lévő csúcsok adják, melyek a terminátor mögé nyúlva „póklábszerűen” veszik körül a krátert az árnyékból kiemelkedő fénylő csúcsaikkal. (Póczek Antal)

Gassendi-kráter

2003.10.06. 18:05–18:35 UT, Culmag.= 43°03–43°29, 200/1200 reflektor, S: 5, T: 4

240x: Hatalmas, feltűnő kráter a Mare Humorum északi részén, a terminátorhoz közel. Alakja tojásszerűen elnyúlt, több részre osztott központi csúccsal. Ettől észak felé a kráterperemig bonyolult képződmény, kiemelkedések látszanak, melyek az A és B kráterekben folytatódnak. A nyugati kráterfal mellett a kráter alja töréscsúccsal van tele. (Póczek Antal)

KOCSIS ANTAL